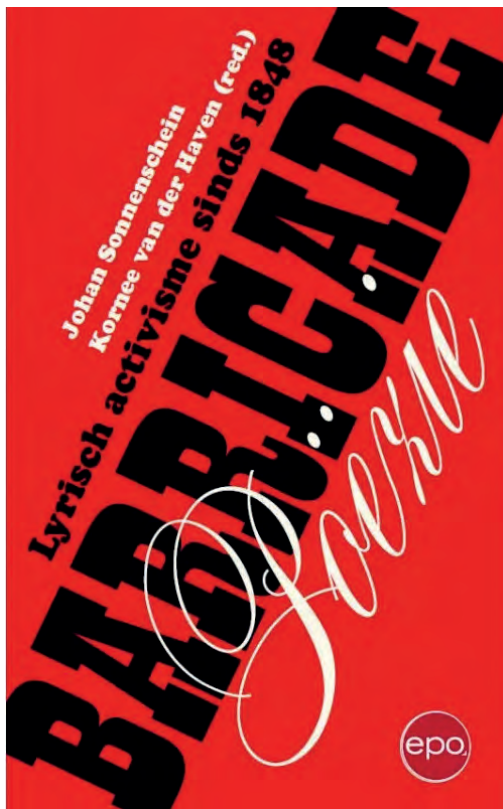

JOHAN SONNENSCHNEIN &
KORNEE VAN DER HAVEN

BARRICADE POËZIE

LYRISCH ACTIVISME SINDS 1848

Johan SONNENSCHNEIN & Kornee VAN DER HAVEN, *Barricadepoëzie – Lyrisch activisme sinds 1848*, Berchem: EPO, 2021, 449 p., ISBN: 9789462673274

‘Er is geen toekomst zonder poëzie’, zei de filosoof Srečko Horvat in een gesprek met Karl Van den Broeck (*Knack*, 29 juli 2020): ‘Met poëzie bedoel ik dan iets dat het dominante systeem ondermijnt, het systeem waarin alles rationeel gemeten en gekwantificeerd wordt.’ Er is geen toekomst zonder socialisme, wil ik daaraan toevoegen. Socialisme is een vorm van poëzie (en vice versa). Ik hou van poëzie. En van socialisme. Zij zijn deel van de menselijke geschiedenis en die is niet altijd rozengeur en maneschijn, zoals we altijd weer moeten leren.

Bij EPO verscheen het boek *Barricadepoëzie – Lyrisch activisme sinds 1848*. Het is een klepper van ruim vierhonderd bladzijden. Driekwart daarvan is geschreven door liefst vijftien literatuurwetenschappers, aangevoerd door Johan Sonnenschein (Universiteit Utrecht) en Kornee van der Haven (UGent). Zij namen de historische hoofdstukken voor hun academische rekening. Het boek eindigt in het heden, met zeven getuigenissen van hedendaagse dichters over hun lyrisch activisme en/of activistische lyriek.

Als het academische proza in het eerste deel je soms wat taai lijkt, fiets dan meteen naar het laatste hoofdstuk, naar *Offerlam – Alle poëzie is politiek* van de Vlaamse dichteres Dominique De Groen. Dat leest als een resumé van het hele boek en is geschreven in een pretentieloze, heldere en pertinente taal.

De Groen begint met de vaststelling dat ze zichzelf nooit een activist zou durven noemen. Om dan meteen de vraag te stellen: ‘Waarom doe ik dan de moeite om poëzie te schrijven die zich makkelijk laat lezen als zijnde “politiek”? Het korte antwoord: ik denk niet dat ik anders kan. Ik ben ervan overtuigd dat alle poëzie politiek is, zelfs wanneer dat op het eerste gezicht niet zo lijkt. Wie denkt geen ideologie uit te dragen, weet gewoon

niet welke ideologie hij uitdraagt. [...] Geen enkele poëtische tekst, geen enkel kunstobject tout court, wordt geproduceerd in een vacuüm, losstaand van de omstandigheden van de maker en de maatschappij waarin die zich beweegt. Wat wel van tekst tot tekst verschilt, is hoe expliciet de maker zich tot die omstandigheden verhoudt. Ik doe dat vrij uitdrukkelijk, maar hoe meer ik erover nadenk, hoe minder zeker ik me voel over de redenen waarom.' En ietsje verder constateert ze: 'Bovendien heb ik over het algemeen veeleer moeite met poëzie die op een eenduidige manier een boodschap op het publiek probeert over te brengen. Ik ben gehecht aan ambigüiteit. We schrijven allemaal vanuit het kleverige moeras van medeplichtigheid, vanuit een lichaam en met een taal die nooit onschuldig zijn, en net dat vind ik interessant.' Ik zou kunnen blijven citeren, maar beperk mij tot dit: 'Poëzie is het alchemistisch proces waarmee ik mijn wanhoop tracht te transformeren tot iets anders.' En zij besluit: 'Niet alleen is het persoonlijke politiek, het politieke is ook persoonlijk. Ik zie mezelf dus niet als een uitzonderlijk activistisch dichter. Ik schrijf gewoon over wat mij bezighoudt.' Mooi! En bescheiden.

Wanneer je hierna in *Barricadepoëzie* verder leest en bladert zal je nog meer moois ontdekken. Helaas ook storende slordigheden, zoals in het hoofdstukje over Jacq Vogelaar: 'In datzelfde jaar kwam het Nederlands en Vlaams Toneel in samenwerking met de Nieuwe Internationale Scène met een solidariteitsplaat getiteld *Het Chileense volk wint*.' Twee minuten research leert wat dat wel moet zijn: in datzelfde jaar kwam de Internationale Nieuwe Scène (INS) met een solidariteitsplaat getiteld *Het Chileense volk wint - Nederlands en Vlaams Toneel voor Chili*. De naam van INS is verhaspeld en de onder-

titel van de elpee is verbasterd tot de naam van een onbestaand gezelschap. En zo zijn er nog wel wat slordigheden. Een strenge eindredactie is ook op de barricades van nut.

Maar onthoud vooral dat je nog veel moois en verrassends zal ontdekken. Van de *Cantate* van de Gentse dichter en vroegsocialist Emiel Moyson tot het *Klokkenlied* van de Antwerpse anarchiste Siska van Daelen; van de Suri-naamse antikolonialisten Anton de Kom en Michaël Slory tot de Curaçaose schrijver en taalwetenschapper Frank Martinus Arion; van de Brugse communist en politicus Mark Braet tot de Nederlandse feministe en ecologiste Sonja Prins. En ondertussen passeren ook gecanoniseerde auteurs en dichters als Multatuli, Paul van Ostaïjen, Herman Gorter, Henriette Roland Holst en nog vele anderen de activistische revue.

Johan Wambacq, auteur